

๕ ที่พึ่งให้สิ่งช่วย โดย หลวงปู่ดูลย์ อตุโล

๑ อยู่อย่างมีที่พึ่ง จึงอบอุ่น
อยู่อย่างไร้ที่พึ่ง นั้นหนาวเหน็บ

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์หัวข้อหนึ่งชื่อ นาดกรณธรรม แปลว่าธรรมอันกระทำที่พึ่ง ธรรมสร้างที่พึ่ง
คุณธรรมที่ทำให้คนพึ่งตนได้ ซึ่งมีอยู่ ๑๐ ประการ เป็นบทธรรมที่ช่วยให้คนพึ่งตนได้ คือ

๑. สីล ความประพฤติดีงาม สุจริต มีระเบียบวินัย มีอาชีพบริสุทธิ์ถูกต้องศีลธรรม
๒. พหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งในเรื่องอะไรต่างๆ
๓. กัลยาณมิตรตา ความมีกัลยาณมิตร การคบคนดี ได้ที่ปรึกษา และผู้แนะนำสั่งสอนที่ดี
๔. โสวัสตสา ความเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่ายไม่ถือมั่น รับฟังเหตุผล ฟังเสียงคนอื่น
๕. กิงกรณิเยสุ ทักขตา ความเอาใจใส่ช่วยขวนขวายในกิจใหญ่ๆน้อยๆทุกอย่างของเพื่อนร่วมหมู่คณะ รู้จักพิจารณาไตร่ตรองสามารถจัดทำให้สำเร็จเรียบร้อย
๖. ธัมมกามตา ความเป็นผู้รักธรรม คือรักธรรม ใฝ่ความรู้ ใฝ่ความจริง รู้จักพูดรู้จักรับฟังทำให้เกิดความพอใจ นำ
ร่วมปรึกษาสนทนา ชอบการศึกษา ยินดีปรีดามรหลักธรรมหลักวินัยที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป
๗. วิริยารัมภะ ความขยันหมั่นเพียร คือ เพียรละความชั่วประกอบความดี มีใจแกล้วกล้าบากบั่นก้าวหน้า ไม่ย่อท้อ ไม่
ทอดทิ้งธุระ
๘. สันตุญฺฐิ ความสันโดษ คือ ยินดี มีความสุขความพอใจด้วยปัจจัยสี่ที่หามาให้ด้วยความเพียรอันชอบธรรมของตน
๙. สติ ความมีสติ รู้จักกำหนดจดจำ ระลึกการที่ทำคำที่พูดไว้ได้ ไม่มีความประมาท
๑๐. ปัญญา ความมีปัญญาหยั่งรู้เหตุผล รู้จักคิดพิจารณาเข้าใจภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง

หลักธรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้ เป็นกำลังหนุนในการบำเพ็ญคุณธรรมต่างๆ ยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นให้
สำเร็จได้อย่างกว้างขวางไพศาล

มนุษย์ต้องมีที่พึ่ง ทำไมหรือ ท่านพันเอกอ่อน บุญพันธ์ กล่าวว่า เพราะมนุษย์มีความกลัว จึงต้องหาที่พึ่ง

ในยุคศึกค้ำบรรพมุนษย์นับถือสิ่งต่างๆ เป็นที่พึ่งมากมาย แต่ครั้งกาลเวลาได้ล่วงเลยไปนานๆ เข้า การนับถือสิ่งต่างๆ
ก็ค่อยๆ เปลี่ยนไปตามความคิดของมนุษย์เป็นยุคๆ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

ยุคที่หนึ่ง เรียกว่ายุคนับถือธรรมชาติเป็นที่พึ่ง ยุคนี้มนุษย์นับถือธรรมชาติ คือดิน น้ำ ไฟ ลม ภูเขา ต้นไม้ กระจ่างผา ถ้ำ
และอื่นๆ เป็นที่พึ่งตามแต่จะเห็นว่าเป็นที่พึ่งได้ เหตุที่มนุษย์ยุคนี้ นับถือธรรมชาติก็เพราะสติปัญญาของมนุษย์ในยุคนี้
ยังไม่เจริญพอ เมื่อได้ยินเสียงฟ้าร้องเห็นฟ้าผ่าเกิดความหวาดเสียวสะอึกกลัวอย่างที่สุดก็ต้องหาที่หลบภัย เช่น ถ้ำ กระจ่าง
ผาและอื่นๆ เป็นที่พึ่ง การหาที่พึ่งและหลบภัยนี้เป็นสัญชาตญาณต่างๆไปของมนุษย์และสัตว์ เขาคิดว่าธรรมชาติ
ต่างๆ อาจบันดาลให้เขาเป็นหรือตายได้เขาจึงกลัวเกรงและต้องเคารพนับถือธรรมชาตินั้นๆ เป็นที่พึ่ง เวลากลัวก็กล่าว
คำอ่อนวอน บ่นเพื่อไปตามประสาของเขา

ยุคที่สอง เรียกว่ายุคนับถือผีเป็นที่พึ่ง ยุคนี้เมื่อกาลเวลาล่วงเลยมาจากยุคที่หนึ่งหลายร้อยปี มนุษย์มีความเจริญขึ้นบ้าง

จึงเกิดมีมนุษย์เจ้าปัญญาคิดเห็นว่า ธรรมชาตินี้ๆ ไม่มีฤทธิ์เดชอะไร ที่ธรรมชาติแสดงฤทธิ์เดชได้นั้นเกิดจากมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิงอยู่ในธรรมชาติฯ จึงแสดงฤทธิ์ได้ เช่น ฟาฟา เป็นต้น เขาเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่า “ผี” และผีนี้เป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน เวลาเกิดโรคภัยไข้เจ็บก็โทษว่าผีทำ แล้วก็กล่าวว่าคำวิงวอนบ้าง ขอบมาโทษบ้าง เพื่อให้มีภรรณาและช่วยป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ

อยากจะเอาใจฝึคิดว่ามนุษย์ชอบอะไรผีก็ชอบเหมือนกันเมื่อได้เนื้อมาก็เอาเนื้อดิบๆ ที่ได้มานั้นแหละ เอาไปแบ่งให้ผีกินบ้างวิธีนี้เรียกว่า บวงสรวงหรือเซ่น แต่เอาเนื้อไปวางไว้เฉยๆ เนื้อก็ไม่หมดไปจึงคิดไฟขึ้นแล้วโยนเนื้อใส่กองไฟ กองไฟไหม้เนื้อหมดกลิ่นคลบไป เลยถือเอาเป็นลัทธิว่าผีได้กินแล้ว มนุษย์ยุคนี้จึงถือว่าไฟเป็นทูตของผี ถ้าอยากจะมีความสุขก็เอาเนื้อโยนเข้ากองไฟ แล้วก็กล่าวสรรเสริญคุณผีหรือบนบาน ผีจะได้ช่วย ยุคนี้นหารหาที่พึ่งของมนุษย์มีการนับถือผีเป็นที่พึ่งเพิ่มขึ้นอีกจากการนับถือธรรมชาติส่วนการนับถือธรรมชาติก็ยังคงมีอยู่

ยุคที่สาม เรียกว่ายุคนับถือโลกบาลเป็นที่พึ่ง การที่มนุษย์ในยุคนี้ นับถือโลกบาลเกิดจากได้สังเกตเห็นต้นไม้กิ่งงามสดชื่นออกดอกออกผลเป็นอันดี ต้นไม้ที่อยู่ข้างภูเขาที่ขูดออกหาแสงแดดจึงนับถือดวงตะวันเป็นที่พึ่ง และเคารพดวงตะวันเรียกว่า สิวีตระ นับถือฝนว่าเป็นเจ้าแห่งน้ำ เรียกว่า วรณะ นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เรียกว่า อินทระ และนับถือสิ่งที่ทำลายชีวิตมนุษย์และสัตว์เรียกว่า มฤคยู มัจจุ หรือ ยมะ แล้วเลยตั้งให้สิ่งทั้งสี่นี้เป็นเจ้าทิศทั้งสี่ เรียกว่า โลกบาล

ยุคที่สี่ เรียกว่ายุคนับถือพระพรหมเป็นที่พึ่ง ต่อมาเมื่อมนุษย์พวกนี้เจริญขึ้นจึงรวมเอาวิธีกล่าวสรรเสริญคุณ โลกบาลเป็นลัทธิเดียวกัน เรียกว่า ไสยเวท ผู้ใดทรงจำวิธีจัดทำเครื่องบูชาและกล่าวสรรเสริญคุณ โลกบาล ได้ถูกต้อง เรียกผู้นั้นว่าพราหมณะผู้ที่ถูกเรียกว่าพราหมณะก็ต้องตั้งตัวเป็นอาจารย์เรียกว่า พราหมณาจารย์ เมื่อตั้งตัวเป็นอาจารย์แล้วก็สอนให้มนุษย์เอาพระพรหมเป็นที่พึ่ง และสอนให้เลื่อมใสพระพรหมว่าเป็นผู้ประเสริฐอยู่บนสวรรค์ ไม่มีตัวมีตน มีคุณแก่โลก คือเป็นผู้สร้างโลกพร้อมทั้งสร้างมนุษย์และสัตว์ มนุษย์และสรรพสัตว์ตลอดถึงโลกตกอยู่ในอำนาจของพระพรหม จึงเกิดมีคำว่า พรหมลิจิต ขึ้น ก็หมายความว่ามนุษย์และสัตว์จะดีหรือชั่วตลอดถึงโลกจะมีสภาพเป็นอย่างไรนั้นแล้วแต่พระพรหม

เรื่องพราหมณ์กับพรหมนี้บางท่านสงสัยว่าใครสร้างใครกันแนบางท่านว่าพระพรหมสร้างพราหมณ์ บางท่านว่าพราหมณ์ต่างหากสร้างพระพรหม แต่ใครจะสร้างใครกันนี้จะไม่ขอแสดงความคิดเห็นขอเสนอให้ทราบแต่เพียงว่า ยุคนี้นับถือพระพรหมซึ่งมีลักษณะเป็นเทพเจ้า ไม่มีตัวตน ต่อมาผู้นับถือศาสนาพราหมณ์ได้แตกแยกออกไปเป็นสองพวก คือพวกนับถือพระพรหมองค์เดียวว่าวิเศษกว่าสิ่งทั้งปวงพวกหนึ่ง อีกพวกหนึ่งคือ พวกนับถือเทวดาหลายองค์ เช่น พระวิษณุ พระศิวะ พระนารายณ์ พวกนับถือเทวดาองค์เดียวน้อยกว่า ผู้พวกนับถือเทวดาหลายองค์ไม่ได้ ต้องอพยพหนีออกไปจากอินเดียไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ในประเทศปาเลสไตน์ที่เรียกว่าพวกยิว พวกยิวนี้แหละคือต้นรากศาสนาคริสต์และอิสลามซึ่งได้อุบัติขึ้น เมื่อพระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วหลายศตวรรษ พวกนับถือเทวดาหลายองค์ คือต้นรากของศาสนาฮินดูซึ่งในปัจจุบันนี้ยังคงแพร่หลายอยู่ในประเทศอินเดียจนกระทั่งทุกวันนี้

ยุคที่ห้า ศาสนาพุทธ ยุคนี้นับถือพระพุทธรูปเป็นที่พึ่ง ก่อนที่จะทราบว่าเป็นพระพุทธรูปอะไรเป็นหลักเป็นที่พึ่งได้อย่างไร ขอได้โปรดนึกย้อนหลังไปถึงยุคแห่งการหาที่พึ่งของมนุษย์แต่ละยุค ที่ล่วงมาแล้วรวม ๔ ยุคด้วยกัน คือ ๑. ยุคนับถือธรรมชาติ ๒. ยุคนับถือผี ๓. ยุคนับถือโลกบาล ๔. ยุคนับถือพระพรหม การหาที่พึ่งทั้ง ๔ ยุคนี้นับถือที่พึ่งไปตามความรู้และความเข้าใจเพราะยังไม่มีความรู้ภูมิประวัติศาสตร์

ครั้งต่อมายุคที่ ๕ คือยุคนับถือพระพุทธศาสนา มนุษย์มีความรู้ในเรื่องภูมิประวัติศาสตร์ดีขึ้น จึงหันมานับถือพระพุทธศาสนาเพราะฉะนั้นพระพุทธศาสนาจึงเปลงศาสนาสำหรับปัญญาชน คนมีความรู้มีเหตุผล พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์ค้นหาความจริงสอนไม่ให้นับถือธรรมชาติ ไม่ให้กลัวธรรมชาติ สอนไม่ให้นับถือของขลังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเทพเจ้าซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นเป็นมโนภาพเอาไว้เป็นที่พึ่ง เคารพนับถือและกลังเกรง โดยปราศจากเหตุผล

การที่พระพุทธศาสนาสอนคัดค้านความเชื่อต่างๆ ของมนุษย์ในยุคก่อนพระพุทธศาสนา ๔ ยุคนั้นขอวิญญชนได้โปรดพิจารณาดูก็เห็นเอง ตัวอย่างง่าย เช่น เวลาฟ้าผ่า มนุษย์กลัว วิ่งหนีเข้าบังต้นไม้ ต้นไม้ช่วยได้หรือเปล่า? เปล่าเลย ต้นไม้ช่วยไม่ได้ ที่เข้าใจว่าต้นไม้ช่วยได้ก็เพราะวิ่งเข้าไปที่ต้นไม้ที่ไม่มีสื่อไฟฟ้า ถ้าวิ่งเข้าไปหาต้นไม้ที่มีสื่อไฟฟ้า ก็จะต้องประสบนอันตราย ในกรณีอย่างนี้ ไม่ต้องวิ่งเข้าไปหาต้นไม้ ยืนกลางแจ้งเฉยๆ ซึ่งไม่มีสื่อกระแสไฟฟ้าก็จะไม่ผ่า

ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผี เท้าโลกบาล และเทพเจ้าต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยมโนภาพ ก็เป็นเรื่องที่หาเหตุผลไม่ได้ ที่ว่าหาเหตุผลไม่ได้นั้นเพราะผู้ที่นับถือเท่านั้นจึงจะเกิดผลดีผลร้ายส่วนผู้ที่นับถือก็ไม่มีผลดีผลร้ายอะไรเกิดขึ้น แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรรมหรือการกระทำซึ่งเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้วผู้กระทำจะต้องรับผลดีผลร้ายตามเหตุที่ตนกระทำเสมอ คือทำเหตุดีย่อมได้รับผลดี ทำเหตุชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา นี้ พระพุทธเจ้าทรงสอนตามหลักเหตุผลคือความจริง เกี่ยวกับความจริงนี้ใครจะนับถือหรือไม่นับถือ คำสั่งสอนของพระองค์ จะต้องได้รับผลสมกับความประพฤติปฏิบัติที่ เป็นเช่นนี้เพราะอะไร ก็เพราะคำสั่งสอนของพระองค์เป็นสัจธรรมพระองค์ตรัสดีแล้วไม่ขึ้นกับเวลา ปฏิบัติเวลาใดได้ผลตามเวลานั้นตัวอย่างเช่น คนอกตัญญู ไม่รู้จักคุณคน คนไม่รู้จักคุณไม่เลือกว่ากาลใดสมัยใดเป็นคนเลว ก่อนพระพุทธเจ้าอุบัติก็เป็นคนเลว ในสมัยที่พระองค์ประกาศพระพุทธศาสนาอยู่ก็เป็นคนเลว เดียวนี้ก็เป็นคนเลว ในคนกตัญญูคนใดที่เรารเรียกกันว่าคนดีก็เหมือนกันไม่ว่ายุคใดสมัยใด ถ้าเป็นคนกตัญญูคนใดแล้ว เป็นคนดีทั้งนั้น

เมื่อได้พิจารณาโดยละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา พระองค์ทรงสอนคามความจริง เหตุผลเป็นเครื่องพิสูจน์ความจริง อะไรก็ตาม เมื่อยึดความจริงเป็นหลักแล้วสิ่งนั้นย่อมเป็นอมตะ คือไม่ตาย สิ่งใดถ้าไม่อาศัยความจริงเป็นหลัก สิ่งนั้นย่อมค่อยๆ เปลี่ยนแปลงและเสื่อมไปในที่สุด ดังจะเห็นได้จากการนับถือธรรมชาติ ผี และเทพเจ้าต่างๆ ในยุคปัจจุบันค่อยๆ เสื่อมลงโดยลำดับ อันนี้มิใช่เกิดจากอะไร เกิดจากความรู้ของมนุษย์นั่นเอง

เมื่อมนุษย์มีความรู้ความฉลาดขึ้น สิ่งใดที่เคยยึดถือไว้เป็นที่พึ่งระลึกดด้วยความไม่รู้ ก็จะปล่อยวางไปเอง ตัวอย่างเช่น ไบไม้บางชนิด อาทิเช่น ไบเงินไบทอง ถือว่าเป็นไบไม้สำคัญในงานมงคล เช่น งานมงคลสมรสหรืองานขึ้นบ้านใหม่ จะต้องนำเอามาใส่ในบาตรน้ำมนต์ จะขาดเสียมิได้ การที่คนเรานำเอาไบไม้เหล่านี้มาเข้าในพิธีมงคลก็โดยถือเอาเสียว่า เงินๆ ทองๆ ซึ่งเป็นยอดปรารถนาของมนุษย์ แล้วไบไม้เหล่านี้นำเอาทองมาให้เราได้สมกับชื่อของมันหรือเปล่า? เปล่าทั้งสิ้น เงินทองที่จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยบุคคลเราเป็นผู้กระทำขึ้นเองทั้งนั้น

เมื่อคนเรามีความรู้ความฉลาดขึ้น สิ่งเหล่านั้นก็เสื่อมคลายจากความยึดถือไปเอง ในปัจจุบันนี้ไบไม้ต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วในสังคมที่ถือกันว่าเจริญแล้ว ไม่นำเอามาเข้าพิธีแล้ว แม้ในเรื่องภูตผีปีศาจและเทพารักษ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น ก็ค่อยๆ จางๆ ไปจากความเชื่อถือ แต่ความจริงสิ่งเหล่านี้ใครจะนับถือหรือไม่นับถือ ก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ที่เกิดเป็นดีเป็นร้ายขึ้นเกิดจากมนุษย์เราไปเข้าใจผิดเอาเอง อย่างเรื่องสองหญิงพี่น้องไปเห็นกิ่งไม้แห้งติดอยู่กับต้นแก้วงไปแก้วงมา ในขณะที่ลมฝนมีครึ้ม เข้าใจผิดคิดว่าผีหลอก ถึงกับสองหญิงพี่น้องต้องล้มป่วยลง ครั้นต่อมาภายหลังได้ทราบว่าเป็นกิ่งไม้แห้งก็หายจากป่วยไข้ อันนี้ชี้ให้เห็นว่า ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์หลอกหลอนตัวเองต่างหาก หาได้เกิดจาก

ธรรมชาติหรือภูตผีปีศาจไม่

เกี่ยวกับสังขธรรมคือความจริงแล้ว ใครจะเข้าใจผิดหรือเข้าใจถูกต้องตามที่ แต่ผลที่จะได้รับต้องเกิดกับผู้กระทำแน่นอน ตัวอย่างเช่นความเกียจคร้านซึ่งในพระพุทธศาสนาสอนว่าเป็นความชั่วมีผลทำให้เกิดความยากจนและเดือดร้อน เราไม่เชื่อตามนี้เชื่อตรงกันข้าม คือเชื่อว่าความเกียจคร้านแล้ว ผลที่ตนจะพึงได้รับหาเป็นตามที่เราคาดหมายไม่ ผลการทำให้เป็นคนยากจนและเดือดร้อนในกรณีทำความดีก็เช่นกัน เราจะเข้าใจอย่างไรก็ตาม แต่ผลที่เราจะต้องได้รับคือความสุขกายสุขใจเมื่อความจริงเป็นเช่นนี้

พระพุทธเจ้าผู้ทรงตรัสรู้จริง ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง จึงทรงสั่งสอนให้ศาสนิกชนของพระองค์เข้าถึงของจริงคือพระธรรมธรรมะคำสอนของพระองค์ทุกข้อในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น ล้วนเป็นนาถะคือที่พึ่งของชาวโลกทั้งนั้น ไม่เป็นที่พึ่งโดยตรงก็โดยอ้อม

การหาที่พึ่ง เป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งแตกต่างกับสัตว์เดรัจฉาน ที่มีความพอใจอยู่เพียงที่พึ่งทางกายเท่านั้น เช่นมีรังค้ำ มีรูอยู่อาศัย มันก็พอใจแล้ว แต่มนุษย์เรามีเพียงเท่านั้นหาเพียงพอไม่ เพราะมนุษย์ยังต้องหาที่พึ่งทางจิตใจอีก ต้องการความปลอดภัยให้แก่จิตใจ ไม่น้อยกว่าทางร่างกาย คนเราจึงต้องหาที่พึ่งทางใจ การแสดงออกของการหาที่พึ่งทางใจนั้น คือการนับถือลัทธิศาสนานั้นเอง

เพราะฉะนั้นเราจึงพูดได้เต็มปากว่า ศาสนาเกิดจากความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของประชาชนจริงๆ มีประชาชนนับถือมากอยู่ในอันดับหนึ่งของโลก มีจำนวนศาสนิกชนทั่วโลกถึง ๕๒๐ ล้านคน ศาสนาคริสต์มีผู้นับถือ ๕๐๐ ล้านคน ลัทธิขงจื้อมีผู้นับถือ ๔๐๐ ล้านคน ศาสนาฮินดูมีผู้นับถือ ๑๐๐ ล้านคน ศาสนาซินโตมีผู้นับถือ ๑๗ ล้านคน ศาสนายูดาห์มีผู้นับถือ ๑๖ ล้านคน ศาสนาซิกข์มีผู้นับถือ ๕ ล้านคน ตัวเลขนี้ได้มาจากผลการสำรวจของนักสำรวจแห่งศาสนาคริสต์ แต่ผู้ที่นับถือลัทธิขงจื้อนั้น ส่วนมากนับถือพุทธศาสนาก็ได้ แต่ก็น่าขอบใจท่านผู้ที่พยายามสำรวจและนำเสนอเผยแพร่ ซึ่งเป็นประโยชน์มาก

จากตัวเลขนี้พอจะเป็นเครื่องประกันได้ใหม่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นเพชรน้ำหนึ่งของโลก เมื่อประจักษ์พยานมีอยู่อย่างนี้เราชาวไทยซึ่งเป็นพุทธศาสนิก จงพากันมาขุดค้นตากถาง และเพาะปลูกพืชคือศรัทธาลงในนาคือพระพุทธศาสนา ซึ่งได้อุปมาเสมือนนาดีอันดับหนึ่งของโลกอีกครั้งว่า มีเนื้อแท้เป็นอย่างไร เราชาวโลกซึ่งมีจำนวนมากมาย พากันมาดกลงปลงใจยอมรับนับถือเอาเป็นที่พึ่ง อันนี้เห็นจะไม่ใช่เป็นเพราะเหตุอื่นใด เป็นเพราะความดีอันเป็นเนื้อแท้ของพระพุทธศาสนานั้นเอง ฉายแสงสว่างให้ผู้ที่นับถือเห็นคุณประโยชน์และเป็นที่พึ่งได้จริง เพราะพระธรรมคำสอนที่พระองค์ได้ตรัสสอนนั้น ทรงตรัสสอนตามความจริง

อันการสั่งสอนตามความจริงนี้ผู้ยอมรับนับถือได้ประพฤติปฏิบัติมาแล้วมีผลจริงตามที่ตนเข้าใจ ถึงกับได้ประพฤติธรรมคำสอนไว้ว่า เป็นสวากขาโต ซึ่งแปลว่า ธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว อันนี้ผู้กล่าวอย่างเลื่อนลอยหากแต่ได้กล่าวตามความจริง ได้โปรดพิจารณาดูก็ได้ ที่ว่าตรัสรู้แล้วนั้น คืออย่างไร เป็นที่พึ่งได้อย่างไร ที่ว่าดีนั้น คือตรัสด้วยความรู้จริง ไม่ใช่จำคำของใครมาตรัสสอน หรือทรงคาตะกะเนเอา ดริกเอา แล้วนำเอามาตรัสสอน ตรัสสอนไปตามความจริง ทรงเอาความจริงเป็นหลัก

ที่ว่าทรงเอาความจริงเป็นหลักนั้น จะพึงเห็นได้ เช่นสิ่งใดดีก็ตรัสว่าดีควรประพฤติปฏิบัติ สิ่งใดชั่วก็สอนว่าไม่ควรประพฤติปฏิบัติคำสอนของพระองค์ซึ่งหลุดออกจากพระโอษฐ์แต่ละคำหลุดออกมาได้ด้วยอำนาจพระโพธิญาณ คือ

ญาณอันเป็นเครื่องตรัสรู้ รู้จริง รู้ตามจริง ซึ่งผิดกับคำกล่าวของบุคคลบางคน ซึ่งไม่มีพระโพธิญาณ กล่าวออกมา หรือตรัสออกมา จึงไม่คงทนต่อการพิสูจน์ได้ไม่เป็นสวากขาโต ตัวอย่างเช่น พระพุทธดำรัสที่ว่าวิริเยน ทุกขมจเจติ ซึ่งแปลว่า คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร อันนี้เป็นความจริง แต่ก่อนนี้คนพ้นทุกข์ได้ด้วยความเพียร ปัจจุบันนี้คนที่พ้นทุกข์ได้เพราะความเพียร ต่อไปในอนาคต คนก็พ้นทุกข์ได้เพราะความเพียรเหมือนกัน

ตัวอย่างที่นำมาถวายนี้นี้เพียงตัวอย่างเดียว ยังมีตัวอย่างเกี่ยวกับธรรมะข้ออื่นๆ อีกมากมาย แต่ไม่ได้ยกมากล่าว ขอได้โปรดทราบว่ามีธรรมะข้ออื่นๆ ก็มีนัยเช่นเดียวกัน ตรงกันข้ามกับคำสอนของผู้อื่นที่ขาดพระโพธิญาณ มักสอนไปตามความรู้และความเข้าใจของคน คาคะเนเอาบ้าง เคาเอาบ้าง คิดว่ามันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งตัวเองไม่รู้จริงแล้วก็สอนไปบ้าง คำสอนของเขาจึงไม่เป็นสวากขาตธรรม ตัวอย่างคำสอนของครูทั้งหลายในสมัยพุทธกาล จะขอนำประวัติย่อๆ ของครูทั้งหลายท่านหนึ่งซึ่งมีชื่อว่า อาจารย์บุรณะ กัสสป อาจารย์ผู้นี้ มีปกติสอนว่า ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว เพราะคนเราจะดีก็ตัวเองจะชั่วก็ตัวเอง และปกติของท่านไม่มุ่งสั่ง ถีถลัทธิตักมพร คือมุ่งลมห่มฟ้า ทำไมท่านอาจารย์บุรณะจึงสอนอย่างนี้ขอได้โปรดฟังเรื่องของท่านคดยย่อๆ ดังต่อไปนี้

ในครั้งโบราณ ในประเทศอินเดีย คนที่เป็นใหญ่เป็นโต หรือเป็นเศรษฐีมหาศาลเขามักจะมีทาสกันไว้ใช้เป็นร้อยละ ทาสคนที่ครบร้อยละจะมีชื่อว่าบุรณะนี้ ถือกันว่าเป็นทาสมงคล มีอภิสิทธิ์กว่าทาสอื่นๆ งานการเบาหน้อย ท่านอาจารย์บุรณะเจ้าของลัทธินี้จึงว่าทำดีไม่ได้ดีทำชั่วไม่ได้ชั่ว จะดีก็ตัวเอง จะชั่วก็ตัวเอง เคยเป็นทาสมงคลอยู่ในบ้านเศรษฐีแห่งหนึ่ง จึงมีชื่อว่าบุรณะ ภายหลังท่านหนีออกจากบ้านนั้นได้ก็เที่ยวไปหลบๆ ซ่อนๆ อยู่ในป่า อดข้าวแทบตายมีหน้าซำถูกพวกโจรปล้นเอาเสื้อผ้าไปหมด เหลือแต่ตัวล่อนจ้อนจริงๆ อย่างที่เรามักจะชอบพูดกันในสมัยนี้ว่า ชุดวันเกิด โจรในอินเดียในสมัยนั้นทารุณไม่ใช้เล่น ปล้นกันขนาดหมดเนื้อหมดตัวจริงๆ

เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ท่านจะออกจากป่าเข้าบ้านเมืองก็ออกมาไม่ได้เพราะอายุเขา จึงหลบๆ ซ่อนๆ อยู่ในป่าอย่างนั้นมันเป็นคราวเคราะห์ดีของท่านอยู่บ้างเหมือนกัน คือ เมื่อเป็นทาสก็ได้เป็นทาสมงคล เมื่อคราวขัดสนก็เผชิญประจวบเหมาะกับเหตุการณ์ในสมัยนั้น คือคนอินเดียกำลังตื่นคนวิเศษ เห็นต้นไม้แปลกๆ คนแปลกๆ ก็มักจะทึกทักว่าเป็นคนวิเศษ ซึ่งก็ไม่แตกต่างอะไรกับคนในเมืองไทยสมัยนี้ มักจะแตกตื่นตื่นไม้แปลกๆ คนแปลกๆ อยู่บ่อยๆ เมื่อมีผู้พบท่านเข้าก็เห็นอาการหลบๆ ซ่อนๆ งงๆ เงินๆ ตาหูกลับกลอกประหลับประหล็อก เพราะฤทธิ์ที่อดข้าวพาลจะเป็นลมของท่าน เกิดความสนใจ จึงเข้าไปหา แสดงความเคารพนับถือเอาข้าวเอาน้ำมาให้และบอกกล่าวกันต่อๆ ไป มีผู้คนไปหา และเคารพนับถือมากขึ้น ทั้งๆ ที่ท่านเองก็ไม่ได้ทำอะไรเพียงแต่นั่งแก้ผ้าอยู่เฉยๆ

เมื่อมีคนนับถือเช่นนี้ อาศัยที่ตัวท่านเป็นคนที่มีเขี้ยวอยู่บ้างจึงสถาปนาตัวเองเป็นรอาจารย์ แล้วก็เริ่มสอนลัทธิตามเชื่อถือของคนต่อไป ลัทธิตที่สอนก็ไม่มีอะไรมา สอนไปตามประสบการณ์ที่ท่านได้ประสบมา คือท่านคิดว่า การที่ท่านได้มาเป็นอาจารย์นี้ ก็มีใช้ผลของความดีความชั่วอะไร มันเป็นขึ้นมาเอง เพราะเหตุการณ์ที่แล้วๆ มานั่นแหละ มันเป็นพยานให้แก่ท่านอย่างดี คือสมัยเป็นทาสทำความดีแทบตายก็ไม่ได้ดี ผลที่ทำได้เป็นของนายหมด ทำชั่วก็ไม่ได้ชั่ว เพราะการที่ท่านหนีออกจากบ้าน ผลที่ได้รับน่าจะเป็นความชั่ว คือถูกจับกุมไปลงโทษ แต่กลับได้ดีเป็นอาจารย์ มีข้าวปลาอาหารบริบูรณ์ และอีกประการหนึ่งเสื้อผ้าที่เราเคยนุ่งห่มมานั้น นุ่งห่มมาช้านานแล้วไม่เห็นได้ดิบได้ดีอะไร สู้ตอนที่ไม่มีฝ้านุ่งนี้ไม่ได้มีคณนับถือเยอะเยอะ ท่านเลยสอนศิษย์ของท่านไม่ให้นุ่งผ้ากันต่อไปและตัวท่านเองก็ไม่นุ่งผ้าตลอดชีวิต

เรื่องราวดังที่ได้นำมาเล่านี้ ท่านผู้ฟัง โปรดพิจารณาดูก็แล้วกันว่าท่านบุรณะกัสสป ท่านสอนของท่านแบบไหนกัน สอนด้วยความรู้อย่างไรสอนตามความจริง ซึ่งควรจะนับถือเป็นสวากขาตธรรมได้หรือไม่ ถ้าท่านผู้ใดยังไม่แน่ใจว่าจะ

เป็นสาวกชาตธรรมได้ก็ทดลองดูก็ได้ ผลมันเป็นอย่างไร คำสอนที่จะยืนยันว่า อะไรเป็นสาวกชาตธรรมนั้น ขึ้นอยู่กับเหตุผล คือความจริง อย่างเรื่องของท่านบูรณะกัศสปนี่ก็เหมือนกัน ถ้าคำสอนของท่านเป็นสาวกชาตธรรมแล้วใครแก่ฝ้านั่งอดข้าว ก็ต้องเป็นอาจารย์กันหมด แต่ความจริงหาเป็นอย่างนั้นไม่ ใครขึ้นไปทำเข้าโดยเฉพาะอย่างในบ้านเมืองเรา เห็นจะต้องย้ายสามะ โนครัวเข้าไปอยู่ในโรงพยาบาลบ้านสมเด็จเป็นแน่

แม้ในลัทธิอื่นๆ ก็เหมือนกัน ถ้าเจ้าลัทธิไม่ได้เป็นสัพพัญญูแล้ว ถึงแม้จะสอนไว้อย่างไร ก็ถือเอาเป็นสาวกชาตธรรมไม่ได้เพราะความจริงมันไม่ใช่อย่างนั้น อันความจริงทุกอย่างมันจะหนีความจริงไม่ได้ ดังที่มีคำพังเพยพูดไว้ว่า “อันจริงหนีจริงสิ่งนี้ยากกินปูนหมากร้อนท้องไม่ต้องแหง สิบเดิมคำหรือจะทำเป็นสี่แดงพระอินทร์แปลงก็ยังไม่รู้ว่าเป็นพระอินทร์ปลอม”

แต่พระพุทธศาสนาไม่ใช่เป็นเช่นนั้น สอนไว้อย่างไร เรียกให้มาดู หรือทำท่ายให้มาพิสูจน์ได้ ที่เป็นดังนี้ก็เพราะพระองค์ทรงสั่งสอนให้ผู้ฟัง รู้ยิ่งเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น ทรงสั่งสอนมีเหตุผลที่ผู้ฟังอาจตรงตามเห็นจริงได้ และทรงสั่งสอนเป็นอัครรรษคือผู้ปฏิบัติตามยอมได้ประโยชน์สมควรแก่ความปฏิบัติ ไม่ได้เอาเรื่องลึกลับนอกฟ้าป่าหิมพานต์หรือเรื่องบนท้องฟ้าอากาศที่โหมมาสอน ทรงเอาเรื่องของมนุษย์ เช่น พระองค์ทรงทราบว่ามนุษย์มีความกลัว ต้องหาที่พึ่ง พระองค์ทรงสั่งสอนให้มนุษย์หาที่พึ่งอย่างตรงไปตรงมา

ที่พึ่งที่ให้หานั้นก็ไม่ได้ทรงสั่งสอนให้ไปอ่อนวอนบนบานศาลกล่าวเอาจากใคร ทรงสั่งสอนให้เอาตัวของตัวเป็นที่พึ่งของตัว ดังพระพุทธสุภาษิตที่ว่า อดตา หิ อดตโน นาโถ คนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน โภ หิ นาโถ ปโร สียา คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้ ทรงสั่งสอนตรงข้ามกับลัทธิอื่น ซึ่งสอนให้ไปพึ่งคนนั้นพึ่งคนนี้ พึ่งสิ่งนั้นพึ่งสิ่งนี้พึ่ง ได้จริงหรือไม่ นั้นเจ้าตัวของท่านรู้อเอง แต่ส่วนมากเหลว ไม่ได้รับผลอะไรเลย คงได้รับผลคือความตีความชั่วของตัวเองตามเคย

อันการคิดพึ่งคนอื่นนั้น ในทางพระพุทธศาสนาไม่เคยสั่งสอนไว้ เห็นจะเป็นเพราะเหตุนี้เอง ผู้เฒ่าผู้แก่ในสมัยโบราณท่านจึงผูกเป็นโคลงกลอนเตือนใจสอนลูกหลานไว้ว่า

๑ จมูกกัดคิดหิยขี้ม ขี้มเขา
ขัดไม่ได้ให้เรา หนึ่งข้าง
ข้างคิเล่าเขาเอา ไว้สุด เองเอย
ข้างขัดจึงแบ่งบ้าง เยี่ยงนี้ธรรมดา

ถ้าจะว่ากันอย่างรวบรัด แบบรวบหัวรวหางแล้ว คำสอนของลัทธิอื่นสอนแบบให้ขี้มจุมูกเขาหาใจดังโคลงกลอนที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แต่พระพุทธศาสนาสอนให้เอาตนของตนเป็นที่พึ่ง แต่การที่จะเอาตนของตนเป็นที่พึ่งได้ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นก็ต้องตั้งตนประพฤติตนอยู่ในธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า ความจริงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ขอได้โปรดทำความเข้าใจให้ดีเสียก่อนด้วย ประเดี๋ยวจะกลายเป็นว่า สอนให้พึ่งพระพุทธเจ้า เอาพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งไป

ที่ว่าควรทำความเข้าใจนั้น คือ ให้เราเข้าใจว่า คำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาทั้งหมด ไม่ใช่เป็นของใคร ไม่ใช่เป็นขององค์พระพุทธเจ้า ไม่ใช่เป็นของคนนั้น ไม่ใช่เป็นของคนนี้ หากแต่เป็นความจริง ที่ทรงตัวอยู่อย่างนั้น ตัวอย่างเช่น คนรู้จักคุณของพ่อแม่รู้จักคุณของผู้ที่มีพระคุณเป็นคนดี ธรรมข้อนี้ พระพุทธเจ้าจะสอนหรือไม่สอน ถ้าใครประพฤติปฏิบัติ ก็เป็นคนดี พระพุทธเจ้าเป็นแต่ทรงรู้ความจริงข้อนี้ แล้วลงมาสั่งสอน เพราะฉะนั้นเราจึงได้

กล่าวกันว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้พระธรรม ไม่ใช่เป็นเจ้าของพระธรรม หรือบัญญัติพระธรรมขึ้น

ในส่วนของความชั่วก็เช่นเดียวกัน ใครไม่รู้จักคุณของพ่อแม่ เนรคุณคุณพ่อคุณแม่ หรือผู้มีพระคุณอื่นๆ ก็เป็นคนเลว ผู้ที่ประพฤติชั่วนั้นจะรู้หรือไม่รู้ก็เป็นคนชั่ว ความชั่วร้ายที่เกิดแก่ผู้กระทำชื่อนี้ ไม่ใช่พระพุทธเจ้าทรงบันดาลให้เขาประสบผลเช่นนั้น หากแต่เป็นผลซึ่งเกิดจากการกระทำชั่วของเขาเอง ดังนั้น การที่ทางพระพุทธศาสนาสอนให้คนฟังธรรมก็คือสอนให้ฟังตัวเองนั่นแหละ

อันนี้พระองค์ได้ทรงตรัสกำชับว่า อุกขาตาโร ตถาคตา พระตถาคคเป็นเพียงผู้บอก หรือผู้ชี้ทางให้เท่านั้น อันการประพฤติปฏิบัติเป็นหน้าที่ของบุคคลแต่ละคนไป คำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งหมด จึงเป็นคำสอนที่สอนให้ฟังตนเองทั้งนั้น โดยตรงบ้าง โดยทางอ้อมบ้าง

ท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตโต กล่าวว่า

ผู้ใดมาถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสภาวะที่ฟังแล้ว ผู้นั้นย่อมชนะได้ซึ่งความร้อน อุณหิสคือความร้อน อันเกิดแก่คน มีทั้งภายในภายนอก ภายนอกมีเสื่อสาธ กุศพิศาย เป็นต้น ภายในคือกิเลส วิชัยคือความชนะ ผู้ที่มาน้อมเอาสภาวะทั้งสามนี้เป็นที่ฟังแล้ว ย่อมจะชนะความร้อนเหล่านั้นไปได้หมดทุกอย่างที่เรียกว่า อุณหิสวิชัย

อุณหิสวิชัย รมโม โลก อนุตฺตโร พระธรรมเป็นของยิ่งในโลกทั้งสาม สามารถชนะซึ่งความร้อนอกร้อนใจอันเกิดแต่ภัยต่างๆ ปริวชฺเช ราชทนต์ พยคฺเช นาคเ วิเส กุเต อกาลมฺเรน จ สพุพฺพมา มรณา มุตฺโต จะเวินห่างจากอันตรายทั้งหลาย คือ อาชญาของพระราชา เสื่อสาธ นาค ยางพิษ กุศพิศาย หากว่ายังไม่ถึงความถึงกาลที่จักตายแล้ว ก็จักพ้นไปได้จากความตายด้วยอำนาจ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่คนน้อมเอาเป็นสภาวะที่ฟังที่นับถือนั้น

ความขื่อนี้มีพระบาลีสาธกดังจะยกมาอ้างอิง ในสมัยเมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าพร้อมด้วยพระอรหันต์หนุ่ม ๕๐๐ รูป ประทับอยู่ในราวป่ามทวันใกล้กรุงกบิลพัสดุ์ เทวดาทั้งหลายพากันมาดู แล้วกล่าวคาถาขึ้นว่า เขเกจิ พุทฺธ สรมฺนิคฺคา เสน เค คมฺมฺสฺสนฺติ อปายญฺมิ ปฺหาย มานุสฺสึ เทหิ เทวกาเย ปรีปุเรสุสฺสันติ แปลความว่า บุคคลบางพวกหรือบุคคลเหล่านั้นย่อมไม่ไปสู่อบายภูมิทั้ง ๔ มิ นรก เป็นต้น เมื่อละร่างกายอันเป็นของมนุษย์นี้แล้ว จักไปเป็นหมู่แห่งเทวดาทั้งหลายดังนี้

สภาวะทั้ง ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มิได้เสื่อมสูญอันตรธานไปไหน ยังปรากฏอยู่แก่ผู้ปฏิบัติเข้าถึงอยู่เสมอ ผู้ใดมายึดถือเป็นที่ฟังของตนแล้ว ผู้นั้นจะอยู่ในกลางป่าหรือเรือนว่างก็ตาม สภาวะทั้งสามก็ปรากฏแก่เรายู่ทุกเมื่อ จึงว่าเป็นที่ฟังแก่บุคคลจริง เมื่อปฏิบัติตามสภาวะทั้งสามจริงๆ แล้ว จะคลาดแคล้วจากภัยทั้งหลาย อันก่อให้เกิดความร้อนอกร้อนใจได้แน่นอนทีเดียว

ปัจจุบันที่ยังเป็นอยู่ กำลังเผชิญหน้าอยู่ ขณะนี้นั้นแหละสำคัญที่สุด แต่คนมักไม่คำนึง บ้างก็โหยหาแต่อดีต บ้างหวงคิดถึงแต่อนาคต จนเกิดความฟุ้งซ่านไปต่างๆ นานา

แต่หลวงปู่ดูลย์ท่านแนะนำว่า

ผู้ปฏิบัติที่แท้จริงนั้น ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงชาติหน้าชาติหลังหรือนรกสวรรค์อะไรก็ได้ ให้ตั้งใจปฏิบัติให้ตรงศีล

สมาธิ ปัญญา อย่างแน่วแน่ก็พอ

ถ้าสวรรค์มีจริงถึง ๑๖ ชั้น ตามตำรา ผู้ปฏิบัติดีแล้วในขณะนี้ที่ย่อมไม่ไร้ประโยชน์ ย่อมอยู่เป็นสุข เป็นมนุษย์ชั้นเลิศ

ผมเคยเขียนกลอนไว้ว่า

๑ พຽງนี้

พຽງเอยพຽງนี้

จะยังมีอยู่หรือไม่ไม่คิดถึง

แต่อย่าได้ไหวหวั่นจนพຽนพຽง

ควรคำนึงถึงแต่แค่วันนี้

๑ ในวันนี้จงทำดีถึงที่สุด

รีบเร่งรุดก้าวไกลในหน้าที่

ถ้าพຽงนี้มีอยู่คงคูดี

ข้อสำคัญวันนี้ทำดีเอย.